

Terapia logopedică în mediul online: specific și implicații

Online speech and language therapy: specific features and implications

Carolina BODEA-HATEGAN¹, Dorina Anca TALAȘ², Raluca Nicoleta TRIFU³

Abstract

This paper aims to provide some directions for approaching speech therapy in the online environment. The first part of the paper defines the key concepts used in the field of online speech therapy. Some relevant international research in the field of online speech and language therapy and some factors influencing online therapy are presented. The stages of organising an online therapy session are described with challenges and opportunities that arise during the session, as well as directions for monitoring and evaluation, through the concepts of communicative effectiveness and self-efficacy. The conclusions offer new directions for online therapy approach to the speech and language therapists.

Keywords: online speech and language therapy, educational platforms, online speech and language therapy organization, communication effectiveness, communication self-effectiveness

Introducere

În contextul pandemiei declanșate de virusul SARS CoV-2, care a debutat la nivel mondial la începutul anului 2020, toate activitățile didactice și terapeutice desfășurate față în față au fost suspendate și au început să se desfășoare online. Foarte mulți terapeuți ai limbajului s-au aflat în imposibilitatea de a-și desfășura activitatea datorită informațiilor limitate pe care le aveau cu privire la utilizarea platformelor care permiteau desfășurarea online a ședințelor de terapie. La nivel internațional au început mișcări de promovare a unor resurse digitale care au fost preluate și aplicate atât la nivel educațional cât și la nivel terapeutic.

Definirea termenilor

Terapia logopedică în mediul online

Termenul pe care ASHA îl promovează este cel de "telepractice" (telepractică), termen prin care se referă la utilizarea tehnologiilor comunicaționale în vederea

asigurării relației terapeutice de la distanță atât pentru evaluare, cât și pentru intervenție, în domeniul terapiei limbajului și audiologiei (Harrison, 2011).

„Telepractice” se referă la furnizarea de asistență medicală oferită de la distanță prin orice instrument de telecomunicații, cum ar fi telefonul securizat, videoconferința, e-mailul, mesajele și aplicațiile pentru dispozitive mobile, cu sau fără conexiune video de către un terapeut Wosik et al. (2020).

Alți posibili termeni, care acoperă servicii de terapie limbajului derulate online sunt:

- Telesănătate (telehealth),
- Telemedicină (telemedicine),
- Telespeech
- Teleaudiology
- Telerehabilitation
- Teleterapie a limbajului (Speech teletherapy).

Propunem în limba română utilizarea conceptului de "terapie logopedică online" sau cel de "terapia limbajului online".

Activități sincron, asincron și hibrid

Activitățile terapeutice se pot derula sincron, ceea ce înseamnă că acestea se realizează în timp real, prin intermediul unor platforme care permit comunicarea și interacțiunea directă cu elevul (video și audio). Bodea Hațegan și Talaș (2020) definesc învățarea sincron ca „învățare mai structurată, ce presupune programarea cursurilor într-un anumit interval de timp și într-o clasă virtuală. În acest fel, studenții beneficiază de interacțiune în timp real, prin urmare primesc mesaje în timp real și feedback la nevoie.”

De asemenea, activitățile terapeutice se pot derula și asincron, ceea ce înseamnă că se realizează în absența interacțiunii directe dintre terapeut și copil. Terapeutul transmite o secvență video, sau o sarcină de lucru sub forma unui mesaj scris sau a unui mesaj audio, iar copilul parcurge secvența video sau răspunde la mesajul scris sau audio în intervalul de timp stabilit de către terapeut.

Combinarea activităților derulate sincron, cu cele derulate asincron poartă numele de activități hibrid.

Terapia realizată în mediul online la nivel internațional

Studii ilustrative

CPLOL conduce în 2016 un studiu care evidențiază că în Europa preocuparea spre telepractică nu este foarte intensă. La studiu au participat 337 de terapeuți din 26 de țări, dintre care 85% declarau că nu folosesc această formă de terapie.

La nivelul Clinicii Duke, Marea Britanie înainte de perioada pandemică serviciile de telemedicină erau aproape inexistente, apoi au început să se intensifice odată cu familiarizarea terapeuților cu noile oportunități de realizare la distanță a serviciilor medicale și paramedicale, datorită nevoii de a păstra distanțarea, aparținătorii pacienților au fost obligați să facă vizite telefonice și video, dar mai ales, serviciile de telemedicină au început să se dezvolte și datorită nevoii de suport a celor care au traversat un episod grav de îmbolnăvire cu virusul SARS-CoV-2. Astfel că, dacă înainte de pandemie mai puțin de 1% reprezentau serviciile de telemedicină, după instalarea pandemiei s-a ajuns ca procentul să crească semnificativ, ajungându-se la peste 70% dintre servicii să fie oferite la distanță (Wosik, Fudim, Cameron, Gellad, Cho, Phinney et al. 2020).

CPLOL în anul 2020, 12-13 Mai a elaborat un punct de vedere cu privire la nevoia de a considera terapia logopedică online ca o modalitate de continuare a oferirii de servicii logopedice, în vremuri de criză. Din acest punct de vedere reiese importanța oferirii de servicii logopedice, pe orice cale se poate realiza acest lucru, chiar și în condiții pandemice. Având în vedere această perspectivă, consiliul director ASTTLR-Asociația Specialiștilor în Terapia Tulburărilor de Limbaj din România, adaptează specificului nostru cultural punctul de vedere CPLOL, odată cu începerea școlilor din septembrie 2020, când lucrurile păreau că descriu un traseu de activitate logopedică față-în-față cu protecția de rigoare. Se subliniază și în punctul de vedere autohton nevoia de a fi precauți și importanța serviciilor online și

la distanță, acolo unde acest lucru este posibil, pentru a putea pune mai presupus siguranța terapeuților și a beneficiarilor.

Dimer et al (2020) realizează o analiză de tipul studiu de caz, la nivelul unei unități care asigură servicii logopedice și audiologice, în primele 30 zile după instalarea pandemiei, în Brazilia, Rio Grande do Sul. În studio au vizat 25 de beneficiari ai centrului, iar în perioada celor 30 zile 19 dintre aceștia au beneficiat, în mod consistent de pe urma serviciilor de telepractică. Studiul a concluzionat beneficiile telepracticii și a condus la înființarea unui Call Center pentru a acoperi zona de terapie logopedică și audiologică, în situații limită și de urgență.

Fong, Tsai, and Yiu (2021) conduc un studiu în Hong-Kong care a surprins reticența terapeuților limbajului în a implementa serviciile de terapie la distanță (N=135). Aproximativ o treime (34,8%; n = 47) dintre participanți au raportat că au furnizat servicii online, în timp ce 72,3% dintre ei au început să ofere aceste servicii doar în ultimele trei luni, dar dintre aceștia jumătate au subliniat eficiența scăzută a demersului terapeutic online, comparativ cu cel derulat față-în-față. Dintre ceilalți participanți (n=88), 83% argumentează că nu recurg la servicii la distanță fiindcă acest tip de terapie nu este adecvată cu cazuistica cu care se confruntă. Aceste cifre au determinat investigatorii să sublinieze reticența și diferențe în implementarea terapiei logopedice online în Hong-Kong, comparativ cu alte țări. Este important totuși de subliniat că majoritatea participanților nu au avut nicio pregătire prealabilă pentru a oferi servicii de terapie logopedică online și și-au exprimat dorința

de a participa la cursuri de formare în domeniul tehnologiilor.

Comparații în sfera eficienței terapiei online la nivel internațional

Kraljević J.K. (2020) a realizat o cercetare despre serviciile de terapie online din Croația, din timpul pandemiei COVID-19. Rezultatele au demonstrat că majoritatea terapeuților au oferit terapie directă online în timpul pandemiei, în principal cei angajați în sănătate și cei care aveau un cabinet privat. Principalele motive care au fost invocate de clienți pentru a refuza terapia online au fost lipsa echipamentului, independență insuficientă și îndoieli cu privire la eficacitatea terapiei online. Deși doar 3% dintre terapeuți aveau unele informații despre telepractică înainte de pandemie, peste 70% și-au exprimat satisfacția față de telepractică deoarece aceasta le-a permis să ofere servicii de terapie logopedică într-o situație excepțională.

Meta-analiza realizată de Sang-Im et al. (2020) a fost realizată cu scopul de a estima eficiența telepracticii în terapia tulburărilor de limbaj și dizabilității auditive la copii și adolescenți. Au fost analizate 9 cercetări din diferite baze de date, iar rezultatele demonstrează că efectul benefic al intervenției față-în-față a fost semnificativ mai mare decât al telepracticii în tulburările de pronunție. În cazul recuperării limbajului la copii cu dizabilități auditive nu au existat diferențe semnificative între efectul intervenției de tip telepractică și cel al intervenției față-în-față.

Wales et al. (2017) au analizat 40 articole de specialitate și au constatat că nu au fost identificate diferențe între terapia

logopedică clasică și cea online, chiar au fost identificate ușoare progrese mai mari, în contextul terapiei online. Aceste rezultate se datorează constanței mai crescute a terapiei realizate în mediul online, absenteismul redus al cazurilor la ședințele de terapie, implicarea familiei și a aparținătorilor în demersul terapeutic.

Hines et al. (2015) au realizat interviuri cu 15 specialiști în domeniul terapiei limbajului care au început recent să ofere servicii de terapie limbajului online, la nivelul școlii. Rezultatele au indicat faptul că, deși specialiștii din domeniul terapiei limbajului au raportat inițial sentimente mixte față de terapia online, ulterior au evaluat pozitiv terapia online și au privit-o ca pe un mod legitim de prestare a serviciilor. În evaluarea terapiei online, specialiștii din domeniul terapiei limbajului au luat în considerare: (a) relațiile terapeutice cu copiii; (b) colaborarea cu părinții și profesorii; (c) adaptarea tehnologiei și a resurselor; (d) accesul la asistență în domeniul învățării terapiei online.

Taylor et al. (2014) au analizat 180 articole despre eficiența telepracticii și au subliniat că sunt domenii unde acest tip de terapie e chiar foarte bună, mai puțin domeniul tulburărilor articulatorii, unde apar limitări semnificative. Aceste limitări se datorează, în special, zgomotului de fond care împiedică receptarea cu claritate a modelului articulator transmis. În mediul online, din cauza zgomotului de fond ce intervine în demersul terapeutic, terapeutul are tendința de a intensifica pronunția, ceea ce conduce, uneori, la exagerare și la alterarea bazei articulatorii pentru beneficiar, cu implicații negative asupra procesului corectiv.

Factori care influențează desfășurarea activităților terapeutice online

Având în vedere aspectele mai sus menționate, detaliem mai jos factorii care influențează desfășurarea activităților de terapie logopedică în mediul online. ASHA, 2020 listează următorii posibili factori de luat în considerare, în momentul în care terapeutul își propune să abordeze terapia online:

- caracteristicile fizice și senzoriale ale clienților: auzul, văzul, abilitățile manuale (pentru a putea manipula tastele etc.), rezistența în poziția șezândă;
- abilități cognitive, factori comportamentali și motivaționali: nivelul funcționării cognitive, abilitatea de a focaliza, capacitatea de a sta într-o poziție care să faciliteze imaginea pe calculator, fără prea multă mișcare, dorința beneficiarilor și motivația aparținătorilor pentru acest tip de terapie;
- aspectele comunicaționale: înțelegerea verbală, nivelul de alfabetizare, inteligibilitatea vorbirii, variabile culturale/lingvistice, posibilitatea de a avea interpret;
- resurse: tehnice și tehnologice, o cameră în care să nu fie mult zgomot; abilități tehnice și tehnologice din partea terapeutului și clienților.

Pe baza acestor recomandări și a experiențelor personale terapeutice acumulate în perioada martie-decembrie 2020 putem concluziona că factorii care interferează în sens negativ cu demersul terapeutic logopedic online sunt:

- atitudinea părinților și motivația scăzută a acestora de a însoți copilul în

- demersul terapeutic online (mai ales în situațiile în care copilul nu utilizează independent resursele electronice);
- lipsa de încredere a părinților legat de eficiența terapiei online;
 - resursele tehnice și competențele digitale limitate ale terapeutului și părinților copiilor;
 - prezența tulburărilor comportamentale la copii care împiedică poziționarea acestuia în fața calculatorului și rămânerea focalizată în sarcină.

Marlene Schoenberg (2020) propune următorii pași pentru a-i implica pe copii și aparținători în terapia online:

- Pregătiți o varietate de cărți, marionete, jocuri sau jucării îndrăgite de copil.
- Folosiți o voce veselă.
- Propuneți 10 activități scurte pentru o sesiune de o oră.
- Realizați o listă de verificare a tehnologiei.
- Identificați aplicații sau videoclipuri motivante, pentru fiecare copil.

Aceeași autoare propune câteva idei care contribuie la antrenarea și personalizarea sesiunilor pentru copil: identificarea intereselor copilului, oferirea mai multor alternative, utilizarea unor figurine, a unor cântece antrenante, utilizarea unor stimuli tactili în timpul ședinței de terapie (care nu reprezintă un factor distractor), utilizarea unor stimuli motivaționali (puncte, stickers), crearea unor situații hilare și inserarea unor exerciții fizice - pauze de mișcare).

Organizarea terapiei limbajului online

Organizarea demersurilor terapeutice logopedice online presupun parcurgerea următoarelor etape:

Etapă pregătitoare;

Planificarea activității;

Identificarea aspectelor/activităților care pot fi transferate în mediul online;

Pregătirea mediului de lucru-spațiu, materiale, minimalizarea zgomotului, ajustarea luminii etc.;

În această etapă terapeutul trebuie să conștientizeze că dacă este nou, nu este neapărat atractiv și interesant, orice aspect de noutate aduce emoții, întrebări, nelămuriri, gânduri, frământări, toate acestea fiind absolut normale și ar trebui văzute în perspectivă constructivă.

Selectarea platformelor utilizate

În selectare platformei care va fi utilizată în timpul ședințelor de terapie a limbajului online, se recomandă luarea în considerare a următoarelor criterii:

- Platforma să fie securizată;
- Să permită împărtășirea materialelor;
- Să ofere diferite facilități de manipulare a materialelor;
- Să corespundă nevoilor personale și ale copilului.

Această etapă este clar influențată atât de resursele și competențele digitale ale terapeuților, cât și ale beneficiarilor. Ministerul Educației Naționale a încercat, prin programele naționale, să asigure cât mai bun acces tuturor cadrelor didactice, terapeuților din sistemul educațional de stat și copiilor, șanse de a utiliza resursele cele mai potrivite în perioada pandemiei, aspect care a facilitat oferirea serviciilor terapeutice online.

Pregătirea materialelor

În această etapă de pregătire a materialelor, a resurselor implicate în

actul terapeutic, este important ca terapeutul să urmărească și câteva direcții care poate asigura reușita demersului terapeutic și îl flexibilizează:

- Se va lua în considerare utilizarea materialelor aflate la îndemâna copilului sau aparținătorului din locuință;
- Se vor utiliza și materiale pe care le-ați utilizat anterior în cabinet, pe care copilul le cunoaște deja;
- Se va trimite părintelui materialul în format electronic înainte de terapie, dacă acest lucru este posibil;
- Se vor utiliza aplicații interactive care oferă feedback imediat copilului;
- Se vor crea materiale digitale care să faciliteze atingerea obiectivelor propuse în cadrul sesiunii de terapie.

Derularea propriu-zisă a terapiei

În etapa de derularea efectivă a terapiei terapeutul poate încorpora următoarele aspecte:

- Comunicarea cu părintele este esențială în timpul sesiunii de terapie online pentru a-l menține pe copil în sarcină. Uneori pot să apară probleme de ordin tehnic pe care doar părintele le poate remedia, pentru ca sesiunea să se desfășoare în condiții optime.
- Se vor alterna activitățile pe parcursul sesiunii, pentru a menține atenția copilului;
- Dacă se întâmplă ca uneori copilul să își piardă interesul față de o activitate, terapeutul va schimba activitatea, dar va reveni la obiectivele propuse.
- Durata sesiunii de terapie online se va stabili împreună cu părinții în funcție de vârsta copilului și de diagnosticul

acestuia. Se recomandă secvențe terapeutice cu durată de 30-60 minute.

Evaluarea este o etapă dificilă în terapia logopedică online, ea se poate realiza printr-un demers dinamic. Terapeutul va fi flexibil și creativ, se va adapta în funcție de specificul fiecărui caz, de răspunsurile primite din partea copilului/pacientului și de feedback-ul primit din partea părinților. Se va analiza gradul de eficiență a demersului pe baza observației sistemice și a evaluării formative, având în vedere implicarea copilului și reacțiile sale.

Derularea terapiei logopedice în mediul online aduce în prim plan o serie de oportunități și, în același timp, provocări, de care atât terapeutul, cât și aparținătorii beneficiarilor trebuie să fie conștienți. În tabelul 1. Sunt prezentate provocările și oportunitățile care apar în momentul desfășurării terapiei limbajului online

Oportunități și provocări ale terapiei limbajului online (ASHA, 2020)

Oportunități	Provocări
Anularea distanțelor	Noi materiale
Protejarea noastră și a copiilor în situație de pandemie	Competențe digitale
Reducerea costurilor care țin de spațiu și deplasare	Dozarea timpului și a efortului a rămâne în fața ecranelor
	Implicațiile diverselor categorii diagnostice ex. TSA, dizabilități motorii și neuro-motorii
	Evaluarea eficienței terapiei
	Nevoia de adaptare și flexibilizare

Evaluarea sesiunii de terapie online

Evaluarea sesiunii de terapie online se poate realiza pe baza analizei SWOT. Se

vor evidenția aspectele pozitive precum și aspectele care necesită îmbunătățire, oportunitățile și amenințările care pot să apară în acest context. Terapeutul poate trimite un chestionar de evaluare a ședinței părinților sau aparținătorilor care au participat împreună cu copilul la ședință pentru a avea un feedback și din partea acestora.

Pentru a măsura eficiența terapiei logopedice derulată în mediul online, dincolo de monitorizarea dezvoltării abilităților lingvistice și comunicaționale ale beneficiarilor, propunem și utilizarea unor scale de măsurare a eficacității comunicaționale în contextul. Genul acesta de instrumente poate conduce la creșterea încrederii terapeutului în acest demers, cu clare implicații asupra eficienței întregului act terapeutic.

Eficacitatea comunicațională este un concept cheie al componentei pragmatice a comunicării și aceasta se materializează dacă există o suprapunere cvasi-perfectă între mesajul care se dorește a fi transmis și mesajul receptat de interlocutor (Bodea Hațegan, 2019). Din domeniul general al eficacității comunicaționale se desprinde auto-eficacitatea comunicațională care se referă la cât de eficientă își consideră fiecare persoană abilitatea de comunicare. Având în vedere provocările și elementul de noutate al demersului de transpunere a demersului terapeutic logopedic, în mediul online, măsurarea eficacității și, mai exact, a autoeficacității, poate fi un bun indicator al succesului unui astfel de act terapeutic.

Axele de monitorizare și evaluare a eficacității / autoeficacității comunicaționale în demersul terapeutic

derulat online sunt (Axboe, Christensen, Kofoed, Ammentorp, 2016):

- măsurarea eficienței comunicării/exprimării verbale directe atât înspre, cât și dinspre pacient pentru a obține informațiile corecte și necesare în vederea găsirii celei mai bune opțiuni de intervenție specializată. Prin urmare, se urmărește eficiența componentei expresive din limbaj. Aici se poate include și modul în care terapeutul își modulează eficient vocea pentru a fi convingător și persuasiv, într-un cotext în care comunicare non-verbală și paraverbală sunt limitate;
- eficiența receptării mesajului transmis, care presupune și materializarea unor bune abilități de ascultare. Prin urmare, se urmărește eficiența componentei receptive din limbaj, care are impact asupra modului în care terapeutul ține cont de nevoile beneficiarului și încearcă să le răspundă acestora pe parcursul demersului terapeutic proiectat și implementat;
- eficiența comunicării non-verbale (mimica, gestică, postura, contactul vizual) care însoțesc mesajul transmis sunt și ele importante, chiar dacă impactul lor este redus de prezența ecranului, terapeutul trebuie să le aibă în vedere, pentru că ele pot interfera cu eficiența demersului terapeutic.

Concluzii

Domaniul terapiei limbajului online este un domeniu foarte dinamic, în fiecare zi apar aplicații noi, resurse digitale inovative care contribuie la atingerea obiectivelor stabilite pentru fiecare caz în parte. Se recomandă participarea la workshop-uri/conferințe și alte

evenimente științifice tuturor terapeuților pentru a fi în temă cu noutățile din literatură și domeniul. Cursurile de formare inițială și continuă trebuie să vizeze formarea și dezvoltarea abilităților digitale și familiarizarea cu cele mai noi cele mai noi aplicații, viitorilor terapeuți și actualilor terapeuți. Sunt necesare ghiduri complexe, actualizate și accesibile tuturor specialiștilor.

Terapia logopedică derulată în mediul online nu substituie terapia față-în-față, orice comparație între cele două modalități de intervenție trebuie atent analizată, iar simpla utilizare a mediului online, nu înseamnă cu adevărat terapie logopedică online. Talaș (2015) consideră că terapia limbajului online este o alternativă viabilă la terapia față-în-față, dar nu recomandă înlocuirea terapiei față-în-față cu terapia online. În situații de pandemie această modalitate de a oferi servicii de terapie logopedică poate fi foarte binevenită. Nu ar trebui să existe diferențe sub aspectul rezultatelor obținute, deși există unele limitări. Este o mare oportunitate, mai ales în vremuri de criză. Sunt necesare platforme educaționale care să permită realizarea terapiei logopedice online. Resursele trebuie adaptate specificului muncii în online, acolo unde este posibil, iar terapeutul trebuie să se adapteze în permanență nevoilor copilului/adultului cu care lucrează.

Terapia logopedică online e mai facil de implementat în următoarele situații: în cazul unui copil cu dezvoltare tipică, în cazul unui copil cu vârsta mai mare de șapte ani, în cazul unui copil care beneficiază de mult suport și asistență (nu numai tehnică) din partea părintelui, în

cazul unui copil cu tulburări de învățare sau a unui copil/adult cu competențe digitale.

Cele mai mari provocări în domeniul terapiei online apar în contextul dezvoltării atipice, când intervenția vizează mai multe sunete, când suportul tehnic și sprijinul părinților este precar, când lucrăm cu adulți care au fobie de calculator când vârsta copilului este mică, în contextul unor patologii unde este necesară atingere- de exemplu mobilizarea orofacială.

Deși părerile sunt împărțite în rândul specialiștilor, terapia online a fost experimentată și apreciată de către mulți specialiști. În momentul selectării terapiei online, terapeutul va analiza următoarele aspecte ale pacientului: vârsta, tipul tulburării de limbaj, gradul de severitate al tulburării, precum și abilitățile cognitive. Importanța implicării părinților în timpul sesiunilor de terapie online este recunoscută în studiile de specialitate (Bowen & Cupples, 2020, Tambyraja et. al. (2017).

Bibliografie:

- Axboe, M., Christensen, K., Kofoed, P.E. & Ammentorp, J. (2016). Development and validation of a self-efficacy questionnaire (SE-12) measuring the clinical communication skills of health care professionals. *BMC Medical Education*.16.10.1186/s12909-016-0798-7.
- Bodea Hațegan, C., Talaș, D. (2020). Ghid Practic de Organizare a Activităților Online, Colecția Terapia Tulburărilor de Limbaj și de comunicare, Presa Universitară Clujeană, p. 115, ISBN: 978-606-37-0978-4,

- www.editura.ubbcluj.ro/bd/ebooks/pdf/2829.pdf.
- Bodea Hațegan, C. (2019). Pragmatica comunicării și tulburarea de comunicare socială, în volumul Chircu, A., Aldea, M. (ed.) (2019). Din dragoste de dascăl și de voroavă: omagiu doamnei profesor Elena Dragoș, la aniversare, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, p. 54-63.
- Bowen, C., Cupples, L. (2020) The role of families in optimizing phonological therapy outcomes. *Child Lang Teach Ther* 2004 Oct. 01;20(3):245-260. doi: 10.1191/0265659004ct2740a
- Dimer, N. A., Canto-Soares, N., Santos-Teixeira, L. & Goulart Niegia, B. G. (2020). The COVID-19 pandemic and the implementation of telehealth in speech-language and hearing therapy for patients at home: an experience report. *CoDAS*, 32(3), e20200144. Epub June 22, 2020. <https://doi.org/10.1590/2317-1782/20192020144>
- Fong, R., Tsai, C.F., Yiu, O.Y. (2021). The Implementation of Telepractice in Speech Language Pathology in Hong Kong During the COVID-19 Pandemic. *Telemed J E Health* 2021 Jan;27(1):30-38. doi: 10.1089/tmj.2020.0223
- Hines, M., Lincoln, M., Ramsden, R., Martinovich, J., Fairweather, C. (2015). Speech pathologists' perspectives on transitioning to telepractice: What factors promote acceptance? *J Telemed Telecare* 2015 Dec;21(8):469-473. [doi:10.1177/1357633X15604555] [Medline: 26377120]
- Kraljević, J.K., Matic A. Dokoza K.P. (2020). Telepractice as a Reaction to the COVID-19 Crisis: Insights from Croatian SLP Settings. *International Journal of Telerehabilitation*. Vol. 12, No. 2 Fall 2020. DOI: 10.5195/ijt.2020.6325 .
- Talaș, D. (2015). Terapia tulburărilor de limbaj derulată online, RRTTLC, nr 1, Vol I, p. 34-40, http://www.asttlr.ro/TEST/e107_upload/05_dorina_anca_talas_terapia.pdf
- Tambyraja, S.R., Schmitt, M.B., Farquharson, K., Justice, L.M. (2017). Home literacy environment profiles of children with language impairment: associations with caregiver- and child-specific factors. *Int J Lang Commun Disord* 2017 Mar;52(2):238-249. doi: 10.1111/1460-6984.12269
- Taylor, O. D., Armfield, N. R., Dodrill, P., & Smith, A. C. (2014). A review of the efficacy and effectiveness of using telehealth for paediatric speech and language assessment. *Journal of telemedicine and telecare*, 20(7), 405-412. <https://doi.org/10.1177/1357633X14552388>
- Sang-Im J., Sunghee Lima, C, Eunha, J., Hyun Sub Sima, Sunga, J. E., Young, T. K. (2020). The Efficacy of Telepractice Intervention for Children & Adolescents with Speech, Language & Hearing Impairments: a Meta-Analysis. *Communication Sciences and Disorders-CSD*, 2020;25(4):976-986.
- Wales, D., Skinner, L., & Hayman, M. (2017). The Efficacy of Telehealth-Delivered Speech and Language Intervention for Primary School-Age Children: A Systematic Review. *International journal of*

telerehabilitation, 9(1), 55-70.
<https://doi.org/10.5195/ijt.2017.6219>

Wosik J, Fudim M, Cameron B, Gellad ZF, Cho A, Phinney D, et al. (2020). Telehealth transformation: COVID-19 and the rise of virtual care. J Am Med Inform Assoc. 2020;. <http://dx.doi.org/10.1093/jamia/ocaa067>. PMID:32311034.

<https://leader.pubs.asha.org/doi/10.1044/2020-0902-fun-telepractice-young-children/full/> accesat în 14.02.2021

¹Conf. univ. dr., Departamentul de Psihopedagogie Specială, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca; E-mail:

carolina.bodea.hategan@gmail.com

² PhD Associated Lecturer, Department of Special Education, Faculty of Psychology and Education Sciences, Babeș-Bolyai University, Cluj-Napoca, Romania

E-mail: tdorina@yahoo.com

³ Asist. univ. dr. Universitatea de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu” Cluj-Napoca. Departamentul de Educație Medicală. Diciplina de Psihologie Medicală și Psihiatrie.

E-mail: raluca.trifu@umfcluj.ro